

Isgender / poema

Category: Kitapcy, Poemalar
написано kitapcy | 22 января, 2025
Isgender / poema ISGENDER

Iller Isgenderi tanaýarmykan?
Oña Makedoniýa bolupdyr mekan.
Filip patyşanyň ogly Isgender
Şöhratparaz, görüp bir adam eken.
Filip öldi, ogly häkimlik etdi,
Ýaş şa ýigrimi bir ýaşyna ýetdi.
Öz ülkesi az göründi gözüne,
Uruş isläp, ýat ýerlere seretdi.

Esger ýygnap, ýarag bilen saýlandy,
Ata münüp, ülke söküp aýlandy.
Gylyjyny syrýp, illeri gyryp,
Ýurtlarda-da ganlar döküp aýlandy.

Ýazyksyz illeri rehimsiz çapdy,
Derýanyň suwy dek gyzył gan akdy.

Ýesir edip iliň garry-ýaşyny,
Olaryň boýnuna tanapyn atdy.

Bir özünden özge hany goýmady,
Emma onuň gözi zatdan doýmady.
Gün geçdigi saýy işdäsi artyp,
Ýer ýüzüni alsara diýip oýlandy.

Ýöriş etdi gazap donuny geýip,
Öňünde titredi iller gam iýip,
Isgender özünden göwni hoş bolup,
Öwüdi şalaryň şasy men diýip.

Dabarasy tutdy örän kän ýeri.
Almakçy boldy ol bar şäherleri.
Adyn eşden şäherini almaga,
Toplap gitdi san-sajaksyz leşgeri.

Batyryň önünden çykan bolmady,
Ýüzüne çekinmän, bakan bolmady.
Bütün ýer ýüzüne şa boljak kişiň
Söweşi, ýeňişi hiç kyn bolmady.

Esgerleri bilen bir çöle düşdi,
Alyp gaýdan ähli suwuny içdi.
Hem atlar suwsady, hem nökerleri,
Başyna düşeni muşakgat işdi.

Epgekli sährada suw tapyp bilmän,
Ygyp gezen adam galarmy ölmän?
Suwsuzlyk zerarly öldürjek boldy
Hyzmatkärlerini ýekänme-ýekän.

Birden satanlak at guş bolup uşdy,
Isgender atynyň ýalyny guçdy.
Aýna ýaly öwsün atýan bir zat hem
Onuň gözlerine çala kaklyşdy.

Barsa, akyp ýatyr bir dury bulak,

Göýä uly ýapdan gaýdan bir gulak.
Şa gök suwdan gandy atyndan düşüp,
Bu bulagyň suwy süýji-le biçak!

Isgender getirdi bir kepän balyk,
Balygy bulakda ýuwdy halaýyk.
Balygyň-da üýtgäp gitdi tagamy,
Isgender agzyny açdy geň galyp.

Diýdi: «Ilki suwdan howlukman ganyň,
Ýeňiş biziňkidir, mäkäm ynanyň.
Ýörüň, hany şu bulagy yzarlap,
Gala ýykyp, olja alyp göneniň».

Buýruk berdi, goşun ördi şol bada,
Dem-dynç alman, öňe gitdi şazada.
Isgenderiň egni demirden donly,
Kernaý sesi ýaňlanyp dur howada.

Isgender atyny kenardan sürdi,
Dury bulak baryp bir jülgä girdi.
Jülgäň agzyn altyn gala ýapyp dur,
Galanyň örän berk gapysy bardy.

Ony açyp bilmän, boldy köp heläk,
Batly silkeledi eýläk hem beýläk.
Diýdi: «Eý, doganlar, bu ne hekaýat,
Çäresi nämedir, indi nätsekkäk?»

Berk gaýtawul görmänden soň hiç ýerde,
Arrygyny gynap, galmady derde.
Serkerde gahara-gazaba münüp,
Ähli leşgerini çozdurdy birden.

Derwezäni ýykyp bilmedi ýene,
Gahary sygmady onuň içine.
Kakýar tarkyldadyp gunt derwezäni,
«Aç!» diýip, bat berýär gödek sesine.

Kakyp durandan soň iň soňy weli,
Geldi derwezäniň bir garawuly:
«Bu derweze seniň üçin ýapykdyr,
Bu ýol taňra tarap äkidýär guly!»

«Aç, sen derwezäni, Isgender – adym,
Hiç bir welaýatda gaýdanok badym.
Aç, sen derwezäni, ýedi yklymda
Garşyma çykanok meniň bir adam».

«Öwünme, gataltma, begim sesiňi,
Gel, gaýratyň bolsa, ýeň öz nebsiňi.
Dargursak hem içigara adam sen,
Açmaryn gapyny, bilýän kesbiňi».

«Diňle, men söweşde gezen Isgender,
Uruş edip, basyp aldym çäksiz ýer.
Iň bolmanda halka görkezer ýaly,
Sylag edip, maňa üytgeşik zat ber».

Garawul ýokardan bir ýaglyk zyňdy:
«Patyşa, şuny al-da, gaýdyber indi,
Ýaglygyň içine sylag saldyk biz».
Isgender begenip yzyna döndi.

Ýaglygy görkezdi esgerlerine,
Diýdi: «Bu sylagy görüň siz, ine!»
Ýaglygy açsalar, çakyr süňk ýatyr,
Esgerler serkerdäň bakdy ýüzüne.

Isgender zeýrenýär öýkeläp gaty,
Diýýär: «Bererlermi şeýle sowgady?
Süňk nirede, men nirde» diýip, serkerde
Zyňdy bir gapdala kiçijik süňki.

Aristoteliň göwni tapmady dowul,
Süňki garbap alyp, şeýle diýdi ol:
«Eý, patyşam, bir syr bardyr bu süňkde,
Gyzmalyk etme-de, sowukganly bol.

Bir zat bilen haýran edeýin sizi,
Alyp gelseň örän guraw terezi.
Altyn goý tereziň bir tarapynda,
Beýlekisinde dursun şu süňküň özi.

Görsünler, serkerde, leşgeriň çagyr».
Üýşdi bir kän esger, edişip wagyr.
Terezä goýdular altyn-kümüşi,
Şonda-da kiçijik süňk geldi agyr.

Goşunyň ýaragny aýryp dessine,
Isgender tereziň goýdy üstüne.
Indi näderka diýip seredip durdy.
Agyr geldi çakyr süňkjagaz ýene.

Aristotele diýdi batyr serkerde:
«Bujagaz süňk bizi goýandyr derde.
Oýlanyp pikir et, heý, mundan agyr
Bir zat bolup bilermikä bir ýerde?»

Aristotel alyp bir gysym toprak,
Diýdi: «Şahym, indi sen tereza bak».
Ol topragy guýdy süňküň üstüne,
Süňk ýokaryk galdy göýä bir gamak.

Bu waka haýranlar galdy Isgender,
Çagyrdy häkimi tapyp çola ýer.
Diýdi: «Bu zatlary düşündir maňa,
Bu ýerde bir gizlin syr bardyr, meger? »

«Gözüň süňki, şahym, sen eliňdäki,
Gözdür iň nebsewür zat dünýädäki.
Patyşahym, göze gum guýulanda,
Dünýäniň malyndan doýarmyş baky.

Gözüň bokurdagy giňdir çeniňden,
Näçe gazansaň-da doýmaz dünýäden.
Patyşahym, göze gum guýulanda,
Doýar gazanmadan, iýip-içmeden.

Aňryk hyjuw bilen ymtylan göze,
Asyl ýol bermedi altyn derweze.
Sylag berip gözüň çakyr süňküni,
Garawul kän zady öwretdi bize».

Isgender aýlanyp, bakyp alynna,
Iň soňy öwrüldi watan ýoluna.
Edip ýören işim biderek diýip,
Leşgerini çekip gaýtdy iline.

Sen bu rowaýaty gury söz diýme,
Garnyň doýsa besdir, artyk zat ýygma.
Dünýäde geziber, ömür sürüber,
Gözüm gumdan dolar diýip gam iýme.

Ömür ölçeqlidir, öter-de gider,
Altyndan-kümüşden mydam et heder.
Namys bilen ary mala çalyşma,
Diňe nadan adam bu işi eder.

Abraýym-şöhratym ulalsyn diýip,
Özümden ökdeler bolmasyn diýip
Öwünmegin adamlaryň ýanynda,
Gülüşerler akmak diýip at goýup.

Akylsyz öwünip, görer köp zyýan,
Pikiriňi oýlanyp, soňra et beýan.
Özüň ýersiz-ýere öwüp nätjek sen,
Barmy näme, sen bahaňy soraýan? Poemalar